

**แนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี**

ไววิทย์ หนูเอก*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจงการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา จากการศึกษาพบว่า สภาพการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ประกอบไปด้วย 1. ด้านเศรษฐกิจ ทำเกษตรผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 2. ด้านสังคม พึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยไม่หวังผล 3. ด้านสิ่งแวดล้อม เรียนรู้จัดการกับพื้นที่ตนเองและใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด 4. ด้านเทคโนโลยี ใช้ภูมิปัญญาของชุมชนดั้งเดิมปลูกพืชผักใช้ปุ๋ยธรรมชาติไม่ใช้ปุ๋ยเคมี และปรับตัวใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับท้องถิ่น โดยได้สรุปแนวทางการพัฒนาชุมชน ประกอบไปด้วย 1. ความพอประมาณ ปลูกพืชผักที่จะกิน และกินผักที่ปลูก 2. มีเหตุผล จัดตั้งกลุ่มของชุมชนบ้านบางเตาให้มีการประชุมในทุก ๆ เดือน รับฟังปัญหาและพร้อมกันช่วยแก้ไข 3. มีภูมิคุ้มกันที่ดี มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงจากผู้นำชุมชนและชาวบ้านที่มีองค์ความรู้มาแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาชุมชน, เศรษฐกิจพอเพียง, หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

*นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ, ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครศรีธรรมราช, Email: Cdd08ns@gmail.com

Guidelines for Community Development According to the Sufficiency Economy Philosophy of the Economic Village Sufficiency Model of Ban Bang Tao Bang Sawan Subdistrict, Phra Saeng District, Surat Thani Province

Wiwit Nooake^{*}

Abstract

The objectives of this research are to study 1) To study the conditions of community development according to the Sufficiency Economy Philosophy of the Sufficiency Economy Model Village, Ban Bang Tao. Bang Sawan Subdistrict, Phra Saeng District, Surat Thani Province 2) To study the community development guidelines according to the Sufficiency Economy Philosophy of the Sufficiency Economy Village model Ban Bang Tao. Bang Sawan Subdistrict, Phra Saeng District, Surat Thani Province It is qualitative research using interviews and non-participant observation. From 5 key informants through purposive selection. Data analysis using content analysis.

From the study, it was found that the conditions of community development according to the Sufficiency Economy Philosophy of the model Sufficiency Economy Village, Ban Bang Tao. 1. Economic Aspect: Practicing integrated farming based on the principles of the Sufficiency Economy Philosophy. 2. Social Aspect: Practicing self-reliance and mutual assistance without expecting anything in return, following the sufficiency economy principles. 3. Environmental Aspect: Learning to manage and make the most effective use of one's own land and resources. 4. Technological Aspect: Applying traditional local wisdom by growing vegetables, using natural fertilizers, avoiding chemical fertilizers, and adapting appropriate technologies that suit local conditions. The summarized community development guidelines include 1. Moderation Grow vegetables that will be eaten, and eat the vegetables that are grown. 2. Reasonableness Establish a community group of Ban Bang Tao to have meetings every month, listen to problems, and help solve them together. 3. Good Immunity Have a good internal immune system, ready for changes, from community leaders and villagers who have knowledge to solve such problems.

Keywords: community development guidelines, sufficiency economy, model sufficiency economy village /community

^{*}Senior Human Resource Officer, Nakhon Si Thammarat Community Development and Study Center",
Email: Cdd08ns@gmail.com

บทนำ

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาส่งเสริมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้ยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงนี้มีเกณฑ์การวัดประเมิน 6 ด้าน คือ 1. ด้านการลดรายจ่าย 2. ด้านการเพิ่มรายได้ 3. ด้านการประหยัด 4. ด้านการเรียนรู้ 5. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และ 6. ด้านการเอื้ออาทรต่อกัน ต่อมา มีการขยายผลการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนโดยให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2562) ในการขับเคลื่อนกระบวนการส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านด้วยการสร้างความรู้ ความสามารถของผู้นำชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้าน สร้างความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ชุมชน พัฒนาศักยภาพการดำรงชีวิต และขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนตามบริบทของชุมชนนั้น ๆ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ได้เห็นถึงคุณประโยชน์อันมากล้นของปรัชญาดังกล่าวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้ทรงพระราชทานไว้ให้กับประชาชนในประเทศไทย ซึ่งปรัชญาดังกล่าวเป็นปรัชญาที่สามารถนำมาใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิตส่วนตัว ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านต่าง ๆ คือ 1. ด้านความพอประมาณ 2. ด้านความมีเหตุผล 3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 4. ด้านเงื่อนไขความรู้ และ 5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม โดยภาพรวมและในแต่ละด้านผู้นำชุมชน ผู้บริหารชุมชน และประชาชน มีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะใด เพื่อปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความ “อยู่เย็น เป็นสุข” ของประชาชนในชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอื่น ๆ ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน ให้เป็นชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

ณัฐพงษ์ ทองภักดี (2550) กล่าวว่า ความหมายเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดินเปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือน ตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป

สำนักงานส่งเสริมปลัดกระทรวงมหาดไทย (2560) กล่าวว่า ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำรงชีวิตโดยยึดหลักความพอเหมาะพอดีความมีเหตุผลและความไม่ประมาท

ปิยาภรณ์ ครองจันทร์ และคณะ (2560) กล่าวว่า ความหมายเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตโดยยึดหลักความพอประมาณและความมีเหตุผล นอกจากนี้ ยังมีเงื่อนไขของความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียงรู้จักพอเพียง พอดี พอประมาณ การดำรงอยู่แบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ทุกระดับ รวมทั้งการทำเกษตรพอเพียงเป็นการใช้ชีวิตที่พออยู่พอกิน

องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง

ณัฐพงศ์ ทองภักดี (2550) กล่าวว่า องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย คนทั่วไปมักจะนึกถึงความพอดี ความพอประมาณ แต่ตามปรัชญานี้ความพอเพียงจะประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน

กาญจนา กำเนิดพันธ์ (2558) กล่าวว่า องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ชีวิตความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน โดยยึดหลักพอเพียงทำให้ตนเอง และครอบครัวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีการทำการเกษตรบนพื้นที่ของตนเอง โดยเน้นการทำอย่างเพียงพอกับกำลังตนเองและครอบครัว และใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่พร้อมวางแผนทางพัฒนา

ตรีภูมิ สังข์ทอง (2559) กล่าวว่าองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความพอดีต่อความจำเป็น และเหมาะสมกับฐานะของตนเอง ความมีเหตุผล การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ในชีวิตยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงความมีเหตุผล มีความพอเหมาะ

ประเภทของเศรษฐกิจพอเพียง

นักวิชาการได้กล่าวถึงประเภทของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

สุนัย เศรษฐบุญสร้าง (2550) กล่าวว่า ประเภทของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ต้องเข้าใจบริบททางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจในขณะที่มีพระราชกระแสรับสั่งสะท้อนความห่วงใยที่พระองค์ทรงมีต่อสถานการณ์ในบ้านเมือง

กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์ (2553) กล่าวว่า ประเภทของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัว และการทำงาน

รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร (2554) กล่าวว่า ประเภทของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติงานของประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยมีแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 1) พอประมาณ 2) มีเหตุผล 3) มีภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ดี 2 เงื่อนไข เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ประเภทของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย เข้าใจบริบททางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ และเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาแนวทางการดำรงอยู่ในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา การพอประมาณ การมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี

ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

นักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

กาญจนา บุญยัง (2552) กล่าวว่า ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานและพระราชดำริเพื่อชี้แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยและมีประโยชน์อย่างมาก ตั้งแต่ พ.ศ. 2517 ตลอดระยะเวลาที่พระองค์ทรงครองราชย์ ทรงได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในพระราชกิจวัตรโดยทรงแสดงให้เห็นถึงความพอเพียงความพอดีในความเป็นอยู่

เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ (2562) กล่าวว่า ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปในทางสายกลาง

มูลนิธิชัยพัฒนา, ออนไลน์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้เกิดความเพียงพอตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศ ซึ่งจะนำมาสู่ความเข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกัน ทั้งด้านวัตถุนิยม บริโภคนิยม เมื่อคนเข้มแข็งก็จะเป็นจุดเริ่มต้นให้สังคมเข้มแข็งและขยายสู่รากฐานอันแข็งแรงของประเทศต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เป็นแนวปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวมที่ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยทรงแสดงให้เห็นถึงความพอเพียงความพอดีในความเป็นอยู่

ลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียง

นักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

ทองทิพภา วิริยะพันธ์ (2550) กล่าวว่า ลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องคำนึงถึงหลักการดำเนินชีวิตหรือการดำเนินงานในลักษณะไม่เร่งรัดหรือเขื่องข้ามจนเกินไป มีความพอดี อยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ ไม่หลงกระแสวัตถุนิยมมีอิสรภาพและมีความมั่นคงให้กับชีวิตทำให้สามารถพึ่งตนเองได้

สยามรัฐออนไลน์, ออนไลน์ (2559) กล่าวว่า ลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 มาตรฐานการครองชีพดีขึ้น มีการกระจายรายได้ที่ดี การมีงานทำ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการควบคุมการเกิดมลภาวะเป็นพิษที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555) กล่าวว่า ลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย จึงเป็นเรื่องที่มีความน่าสนใจที่สถานการณ์ในปัจจุบันมีผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาประเทศต่อไป

ขวัญกมล ดอนขวา (2557) กล่าวว่า ลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียง คือ นโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์สามารถดำเนินไปบนพื้นฐานของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน

โครงสร้างและเนื้อหาของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติ นำสู่ความสมดุลอันส่งผลให้มีความสุขอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ (OKnation, 2555)

1. ความพอประมาณ หมายถึง การที่เรามีความพอเหมาะพอดี สัมกับฐานะของเราโดยไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น ทั้งในด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการอย่างมีเหตุผล ตามหลักวิชาการหลักกฎหมาย หลักคุณธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถ้วนถี่ รู้จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค และคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ รู้เขา รู้เรา รู้จักเลือกนำสิ่งที่ดี และเหมาะสม มาประยุกต์ใช้

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้สามารถบริหารความเสี่ยงปรับตัวและรับมือได้อย่างทันท่วงที

การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความพอเพียงนั้นจะต้องเสริมสร้างให้คนในชาติมีพื้นฐานจิตใจ ในการปฏิบัติตน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2555)

1. มีคุณธรรม ทั้งนี้ บุคคล ครอบครัว องค์กร และชุมชนที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ต้องนำระบบคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต มาประพจน์ปฏิบัติก่อนโดยเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาอบรมในโรงเรียน การสั่งสอนศีลธรรมจากศาสนา ตลอดจนการฝึกจิต ข่มใจของตนเอง

2. ใช้หลักวิชาความรู้ โดยนำหลักวิชาและความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ทั้งในขั้นการวางแผน และปฏิบัติด้วยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่ง

3. ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร ความอดทน มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจพอเพียงต้องนึกถึงหลักการดำเนินชีวิตในลักษณะที่ไม่เร่งรีบเกินไปและไม่ช้าเกินไปต้องมีความพอดีและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประกอบด้วยความพอประมาณบนพื้นฐานของความพอดี โดยคำนึงถึงศักยภาพและทรัพยากรที่มีอยู่ ความมีเหตุผลรองรับ โดยพิจารณาจากผลที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม รวมถึงการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้วยการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และความเข้มแข็งจากภายใน

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants)

ประกอบด้วย คณะกรรมการหมู่บ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 23 คน ผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ตัวแทนกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 1 คน อาสาพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อใช้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เก็บข้อมูลโดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ 1) ศึกษาเอกสารการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอยะรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยอาศัยกรอบแนวคิดในการวิจัยและผลการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ตามประเด็น การศึกษาเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ทั้งนี้

แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ

2. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยจะใช้แบบบันทึกการสังเกตการณ์ในประเด็นสภาพการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ 4 ด้าน 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านสิ่งแวดล้อม 4) ด้านเทคโนโลยี และแนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ 1) พอประมาณ 2) มีเหตุผล 3) มีภูมิคุ้มกันที่ดี

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้รับจากเอกสาร หนังสือ บทความ สื่อสารสนเทศ ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) 2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม 3) สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล 4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก 5) กำหนดวัน เวลาและสถานที่เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก รวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล ถอดเทป และตรวจสอบความถูกต้อง 6) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตการณ์ในประเด็นที่กำหนด ณ บ้านบางเตา

การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ดังนี้ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มานั้น ถูกต้องหรือไม่ โดยแหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigation Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม ที่มีผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย หลังจากเก็บข้อมูลแล้วมาบันทึกข้อมูลด้วยกัน และเห็นตรงกัน 3) การตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ทั้งจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตไม่มีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม มาเรียบเรียงแล้ววิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนา

ผลการศึกษา

1. สภาพการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สภาพการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1.1 ด้านเศรษฐกิจ จากเดิมคนในชุมชนบ้านบางเตา ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงก่อนหน้านี้ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ชาวบ้านมีคนว่างงานเป็นจำนวนมากและรายจ่ายไม่เพียงพอในการใช้จ่ายในครัวเรือน และยังเป็นชุมชนที่มีผู้สูงอายุจำนวนมาก จากผลกระทบนี้ทางหน่วยงานรัฐไม่เห็นความสำคัญของปัญหาของคนในชุมชน แต่คนในชุมชนเห็นปัญหานี้เลยคิดแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง ชาวบ้านเห็นว่าชุมชนตนเองเด่นเรื่องเกษตร และนิยมทำเกษตรเป็นหลัก จึงมีผู้นำกลุ่ม อสม. คิดริเริ่มการทำ

เกษตรผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การเริ่มจากปลูกผักสวนครัวเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อปลูกไว้กินแค่เล็กน้อย เพื่อที่จะลดการใช้จ่ายในครัวเรือน ในการสร้างกลุ่มแรก ๆ นั้น จะแจกจ่ายให้กับคนในกลุ่มเท่านั้น เพื่อที่จะนำไปปลูกที่บ้านตนเอง หรือการแลกเปลี่ยนกัน เพื่อประหยัดการใช้จ่าย ลดรายจ่าย

1.2 ด้านสังคม คือ สภาพการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเราต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ดังนั้น เราประสบความสำเร็จคนเดียวยังไม่พอ แต่เราจะต้องมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน คือการช่วยเหลือกันโดยไม่หวังผล และทุกคนจะแบ่งหน้าที่อย่างลงตัวและเป็นไปแบบมีระเบียบ เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวและชุมชนบ้านบางเตา จากที่สังเกตอย่างเห็นได้ชัดคือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านบางเตาจากเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่ไม่ได้รับความสนใจ และได้ขยายแนวคิดนี้ไปทั่วหมู่บ้าน หลังจากนั้นชาวบ้านจะให้ความความสนใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น ในการที่จะจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาไม่สามารถทำขึ้นมาด้วยคนเดียวได้ ต้องใช้ความร่วมมือกัน คนในชุมชนบ้านบางเตาเกิดความสนิทสนมกัน ทำให้ต่อการประสานติดต่อเพื่อขอความช่วยเหลือกันอย่างง่ายดาย ชาวบ้านทุกคนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือตลอดเวลา ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

1.3 ด้านสิ่งแวดล้อม คือ ในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชนบ้านบางเตา คือ การที่จะต้องให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของทรัพยากรของชุมชนให้เป็นทรัพยากรที่มีค่ามาก ๆ ของชุมชน ชาวบ้านมีการเรียนรู้การจัดการกับพื้นที่ตนเอง เพื่อที่ใช้ประโยชน์กับพื้นที่ตนเองให้มากที่สุด จะให้ชาวบ้านวางแผนกับพื้นที่ตนเอง คือ การสำรวจพื้นที่ว่าพื้นที่ไหนควรปลูกอะไร การจัดสรรพื้นที่แต่ในการปลูกพืชผักและการเลี้ยงสัตว์ จะเน้นการปลูกแบบผสมผสาน ปลูกหลายอย่างตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ปลูกกล้วยสัก 15 ต้น ปลูกผักสวนครัวสักนิดหน่อย ปลูกข้าวโพด ปลูกแตงกวา ปลูกถั่วฝักยาว ฯลฯ และจะปลูกเป็นสัดส่วน ๆ ที่ดูแลเรียบร้อยสะอาดตาและสะดวกสบายต่อการใช้งาน แต่ที่สำคัญ คือ ชุมชนต้องเลิกนิสัยการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง คือ การเห็นคุณค่าของผลผลิตมีการจัดการสิ่งแวดล้อม เพราะในการที่จะต้องปลูกพืชผักก็ต้องใช้ความชำนาญและการจัดการพื้นที่ให้กับการปลูกถ้ามีการจัดสรรพื้นที่จะทำให้มีพื้นที่เหลือให้ทำอย่างอื่นอีก ในการปลูกไม่ใช้จะปลูกครั้ง ๆ เยอะได้เพราะจะทำให้พืชผักเหล่านั้นเหลือและไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์

1.4 ด้านเทคโนโลยี คือ ด้านเทคโนโลยีชุมชนบ้านบางเตาในส่วนของเทคโนโลยีของชุมชนจะใช้ภูมิปัญญาของชุมชนดั้งเดิม คือ ในการปลูกพืชผักต้องใช้ปุ๋ยเราจะไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ชาวบ้านจะช่วยกันทำปุ๋ยจากผักผลไม้เหลือ ๆ มาทำเป็นปุ๋ยหมัก การที่มนุษย์ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ควรมีพื้นฐานมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้าน โดยการดัดแปลงแก้ไขความรู้พื้นฐานหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เป็นประโยชน์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. แนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอยะแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า แนวทางการพัฒนาชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

2.1 พอประมาณ คือ แนวทางการพัฒนาชุมชนในความพอประมาณของชาวบ้านในชุมชนบ้านบางเตา ดังนี้ คือมีความพอประมาณในการผลิตและการบริโภค เป็นการปลูกพืชผักผลไม้อย่างพอดี ไม่ปลูกมากจนเกินไป ไม่ปลูกน้อยเกินไป ปลูกแต่พอกิน ในการปลูกผักในชุมชนบ้านบางเตาจะปลูกในแบบที่จัดสัดส่วน ปลูกพืชผักที่จะกิน และกินผักที่ปลูก ปลูกไม่มากจนเกินไปไม่น้อยจนเกินไป เช่น การปลูกพริกจะไม่ปลูกเพียงสองสามต้นเพราะจะไม่พอต่อการบริโภค เราจึงปลูกประมาณ 10 ต้น ไม่มากไปกว่านั้น ถ้าปลูกมากเกินไปทำให้ก็จะเหลือกินเหลือใช้และในการเก็บเกี่ยวผลผลิต จะไม่เก็บมากจนเกินไปจะเก็บแต่พอกินและพอขายเท่านั้น

2.2 มีเหตุผล คือ แนวทางการพัฒนาชุมชนในการมีเหตุผลของชาวบ้านในชุมชนบ้านบางเตา ดังนี้ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการจัดตั้งกลุ่มของชุมชนบ้านบางเตามีที่ทำการหลัก คือ ที่ศาลาหมู่บ้าน เขาวัด ศาลาจะเป็นพื้นที่ที่แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนปัญหากันในทุก ๆ เดือน จะมีการนัดประชุม รับฟังปัญหาและพร้อมกันช่วยแก้ไข และแลกเปลี่ยนเรื่องดี ๆ ซึ่งกันและกัน และการพิจารณาที่จะดำเนินงานใด ๆ ด้วยความรอบคอบ ความมีเหตุผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุ คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ

2.3 มีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ แนวทางการพัฒนาชุมชนในการมีภูมิคุ้มกันที่ดีของชาวบ้านในชุมชนบ้านบางเตา ดังนี้ พร้อมทั้งจะรับผลกระทบ จากการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีเป็นคุณลักษณะที่สามในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกเหนือจากคุณลักษณะด้านความพอประมาณและด้านความมีเหตุผล การมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี จากเดิมชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้สูงอายุเยอะจากที่ทำการเกษตรแบบเดิมที่ดีอยู่แล้ว แต่ถ้าประยุกต์อีกสักนิดก็จะทำให้มีประสิทธิภาพขึ้นมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ชาวบ้านต้องมีความพร้อมเสมอต่อการเปลี่ยนแปลงของอนาคตในการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น คือ ด้านสิ่งแวดล้อม คือ สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงทำให้พืชบางชนิดปลูกไม่ได้ หรือปลูกได้แต่ไม่มีการออกผล จึงทำให้มีผลกระทบเกิดขึ้น จึงต้องมีผู้นำและชาวบ้านความรู้เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

อภิปรายผล

1. สภาพการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สภาพการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงด้วยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ คือ คนในชุมชนเห็นปัญหานี้เลยคิดแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง ชาวบ้านเห็นว่าชุมชนตนเองเด่นเรื่องเกษตร และนิยมทำเกษตรเป็นหลัก จึงริเริ่มการทำเกษตรผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 2) ด้านสังคม คือ พึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเราต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ดังนั้น เราประสบความสำเร็จคนเดียวยังไม่พอ แต่เราจะต้องมีความสัมพันธ์กับคนอื่นต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันคือการช่วยเหลือกันโดยไม่หวังผล 3) ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การที่จะต้องให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของทรัพยากรของชุมชนให้เป็นทรัพยากรที่มีค่ามาก ๆ ของชุมชน ชาวบ้านมีการเรียนรู้การจัดการกับพื้นที่ตนเองเพื่อที่ใช้ประโยชน์กับพื้นที่ตนเองให้มากที่สุด และ 4) ด้านเทคโนโลยี คือ ชุมชนจะใช้ภูมิปัญญาของชุมชนดั้งเดิม คือ ในการปลูกพืชผักต้องใช้ปุ๋ยเราจะไม่ใช้ปุ๋ยเคมี และการที่มนุษย์ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิสรา ใจชื่อ (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 1) ระดับความสำเร็จของการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 3) ปัญหา อุปสรรค ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านศาลาคัดดี และหมู่บ้านบ้านโคก มี 8 ปัจจัยเหมือนกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม-วัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนฝ่ายจัดการ คือ ผู้นำหมู่บ้านซึ่งมีส่วนผลักดัน และสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ก็ต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สมาชิกในหมู่บ้านเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะผลักดันให้หมู่บ้านประสบความสำเร็จ และความร่วมมือของทุกฝ่ายเป็นแรงสำคัญที่จะพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน

2. แนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอยะแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ประกอบด้วย 1) พอประมาณ คือ ความพอประมาณในการผลิต เป็นการปลูกพืชผักผลไม้พอดี ไม่ปลูกมากจนเกินไป ไม่ปลูกน้อยเกินไป ความพอประมาณในการบริโภค เป็นการปลูกพืชผักที่จะกิน และกินผักที่ปลูก 2) มีเหตุผล คือ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการจัดตั้งกลุ่มของชุมชนบ้านบางเตาจะเป็นพื้นที่ที่แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนปัญหากันในทุก ๆ เดือน จะมีการนัดประชุมรับฟังปัญหาและพร้อมกันช่วยแก้ไข และแลกเปลี่ยนเรื่องดี ๆ ซึ่งกันและกัน 3) มีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ พร้อมที่รับผลกระทบ การมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีเป็นคุณลักษณะที่สามในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ชาวบ้านต้องมีความพร้อมเสมอต่อการเปลี่ยนแปลงของอนาคตในการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นคือด้านสิ่งแวดล้อม คือ สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง ทำให้พืชบางชนิดปลูกไม่ได้ จึงต้องมีผู้นำและชาวบ้านความรู้เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิศรา จันทรเจริญสุข และคณะ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแผนชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงบ้านสันลมจอย ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและค้นหาแนวทางและสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อแผนชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้าน โครงการและกิจกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแนวทางและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนชุมชนของหมู่บ้านตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องมุ่งเน้น 1) ผู้นำชุมชนจะต้องทำหน้าที่สร้างพลังชุมชน ความตั้งใจจริง โดยสร้างความรักความสามัคคีของคนในชุมชนและความเชื่อมั่นศรัทธาที่ต่อผู้นำและกลุ่มผู้นำ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านความคิด บนพื้นฐานของวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 2) สร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนโดยใช้หลักตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ยึดหลักความพอดีพอประมาณ มีเหตุผล โดยผลักดันให้ชุมชนปฏิบัติตามแผนของชุมชน ซึ่งยึดถือแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแผนชุมชนที่สร้างความยั่งยืน สมดุลและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอินธิรา ครองศิริ (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี 1) เพื่อศึกษาสภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต และการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี 2) เพื่อศึกษาการจัดการชุมชนและสภาพปัญหาการจัดการชุมชนตามแนวทางชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี และ 3) เพื่อเสนอตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ของตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การจัดการชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) ผู้นำในชุมชน 2) การร่วมมือกันในชุมชน 3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน 4) การฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น 5) การถ่ายทอดความรู้ 6) การธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ 7) กองทุนหมู่บ้าน และ 8) การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนการพัฒนาอย่างมีระบบที่เน้นความยั่งยืนจากภายในชุมชน ภายใต้การขับเคลื่อนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานไว้ เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอย่างมั่นคงและยั่งยืนในทุกมิติ 1) ด้านเศรษฐกิจส่งเสริมการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ

เน้นการทำเกษตรแบบผสมผสาน การปลูกพืชผักไว้บริโภคในครัวเรือน เพื่อสร้างความมั่นคงในระดับครัวเรือน ลดการพึ่งพาจากภายนอก 2) ด้านสังคม สร้างความเข้มแข็งของคนในชุมชน โดยการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม สร้างความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) ด้านสิ่งแวดล้อม เรียนรู้และเข้าใจการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ของตนอย่างรู้คุณค่าเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว 4) ด้านเทคโนโลยีใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน เช่น การทำปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและรักษาสังแวดล้อม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1.1 จากผลวิจัย พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านบางเตา ตำบลบางสวรรค์ อำเภอยะแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่ให้ความสนใจในด้านการสืบสานด้านการทำเกษตรเพราะเป็นอาชีพที่เหนื่อย ทรากตรำ ทำงานหนัก และเพราะรายได้น้อย ไม่คุ้มค่า อาชีพอื่นสามารถทำรายได้ได้มากกว่าอาชีพเกษตรกรรม เพราะไม่มีความรู้และประสบการณ์ ฉะนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน ควรส่งเสริมให้เยาวชนในชุมชนมีความตระหนักที่จะสืบสานและสืบทอดโครงการเศรษฐกิจพอเพียงพึ่งตนเองของในหลวงรัชกาลที่ 9 ให้ยังคงอยู่กับคนไปตลอดไป และให้มีการนำผู้มีความรู้ทางด้านนี้ให้ความรู้ชาวบ้านให้มากกว่านี้

1.2 จากผลวิจัย พบว่า เงินช่วยเหลือหรืองบประมาณไม่เพียงพอ พืชผักสวนครัวบางชนิดต้องใช้เมล็ดในการปลูก และเป็นที่ต้องการของหลายครัวเรือนจึงมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อบุคลากรกับคนในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อบต. ที่ว่าการอำเภอ ได้เข้าช่วยเหลืองบประมาณนี้เพื่อต่อยอดงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ให้กับคนรุ่นหลัง

1.3 จากผลวิจัย พบว่า โครงการไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาลสักเท่าไร ไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าไร เพราะยังเป็นโครงการที่คนส่วนมากไม่เห็นความสำคัญ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อบต. ที่ว่าการอำเภอ ไม่เห็นความสำคัญของส่วนนี้เพราะอาชีพหลักของคนไทยส่วนมากเป็นอาชีพการเกษตร และเกษตรแบบพอเพียงและเกษตรผสมผสานเป็นอาชีพที่เลี้ยงปากท้องชาวไทยมาอย่างยาวนาน ควรใส่ใจมากกว่านี้ก่อนที่จะสูญหายไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้เห็นภาพรวมความชัดเจนในภาพรวมที่กว้างขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องอื่น ๆ ในชุมชนบ้านบางเตา

2.3 ควรมีการถอดบทเรียนแนวปรัชญาที่เป็นไปตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านบางเตาเพื่อจะได้นำมาเป็นแบบปฏิบัติและปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ภิมมัยรัตน์. (2553). รายงานฉบับสมบูรณ์เรื่องพฤติกรรมกาณ์ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กาญจนา กำเนิดพันธ์. (2547). การจัดการความรู้และและพื้นฐานการประยุกต์ใช้. ธรรมการพิมพ์.
- ขวัญกมล ดอนขวา. (2557). แบบบ้านสองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีผลต่อการเศรษฐกิจของประเทศไทย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ณัฐพล ทองภักดี. (2550). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. สมาพันธ์บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ตรีภูมิ สังข์ทอง. (2559). เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง. ม.ป.ท.
- ทองทิพภา วิริยะพันธ์. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารขององค์กรธุรกิจ. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ. (2562). นวัตกรรมนโยบายสวัสดิการเพื่อผู้สูงวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออก. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิศรา จันทรเจริญสุข, ประภาพร หัสสร้างสี และ รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร. (2556). การพัฒนาแผนชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง บ้านสันลมจอย ตำบลสุเทพอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *Suranaree J. Soc.Sci.*, 7(1), 89-100.
- นิศรา ใจเชื้อ. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง. *สุทธิปริทัศน์*, 30(96), 108 – 120.
- ปิยภรณ์ ครองจันทร์, ปรีชา กิจโมกข์ และฐิติเมธ โภคชัย. (2560). การวางแผนการเงินด้วยศาสตร์ของพระราช (พิมพ์ครั้งที่1). พรินซ์ตี.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. ม.ป.ป. เศรษฐกิจพอเพียง. [http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html #porpeing3](http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html#porpeing3).
- รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2554). การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สยามรัฐออนไลน์. (2559). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: มรดกอันล้ำค่าตลอดกาลแต่ชาวไทยและชาวโลก. <https://www.siamrath.co.th/n/5230>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติกว่า 2 ทศวรรษ. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2562). การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความสุขให้ชุมชน. กระทรวงมหาดไทย.
- สุนัย เศรษฐบุญสร้าง. (2550). แนวทางปฏิบัติ 7 ขั้น สู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง (พิมพ์ครั้งที่ 2). ออกแบบสบายใจ.
- อินธิรา ครองศิริ. (2557). การศึกษาตัวแบบการจัดการชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- OKnation. (2556). โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ “บ้านน้ำทรัพย์” เพชรบุรี. <http://oknation.nationtv.tv/blog/>.